

САНА ОЛОХ

Х а н ы а т
1931 снл алтынны
15 нүмүттэн тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААБЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ
ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААБЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 131 (5798)

1982 снл. Алтынны 30 нүбэ
СУБУОТА

Сынакта
2 харчы



СҮӨСҮНҮТ КҮНЭ

Оройуон совхозтарыгар иккис сылын үлэ нэдиэлэтин хас бэстисэтин ахсын сүөсүбүт күнэ ымыллар. Бу—дэону кытта үлэни, социалистическай куоталаһы тэрээһинин туһарына биэр дьонуннаах фермата. Ити күн хаһаайстыбаннай салаааччылар, сүөһү интинин специалистара, идеологическай фронт активистара фермаларга сымдаан үлэ сиһилии туругун билсэллэр, баар ыарахаттары, итэҕэстэри туһатымга быһаччы көмөлөһөллөр, нэдиэлэтэди куоталаһы түмүгүн таһаараллар, тутастаары соруктары туолкайдылар. Ол да иһин ааспыт кыстыкка сүөсүбүт күнүн ымыты көдүүстөөгө көстүбүтэ, үгүс фермалар үүтү ыһынытга уонна государствова туттарымыга, ыччат сүөһүнү төлөһүүгө быһаанын уонна эбэрэсталистическэй аһары толортообуттара. Бу үлэни «Чурапчы» совхоз партийнай, профсоюзнай уонна комсомольскай тэрилтэлэрэ атыттартан ордук-тук тэрийбэттэрэ, оттон ол хаһаайстыба кыстыгы үтүгөйдик түмүктүүрүгэр, социалистическай куоталаһыма кыайымыаарынан тахсарыгар көмөлөспүтө.

Быһыл оройуонна общественнай сүөһү кыстыга сөптөөх тэрээһинэ суох сараланна. Бүһүнү ийларга кыһаан көрүүттэн-харайымттан, ааһыа аһарытаахтан сүөһү холлуута-дүдөһинтэ, борооску маастабайды көһүнүн өлүүтө таһаарылына, үүт ымаа быһа түстэ. Ол үрдүнэн баччаанга диэри үгүс фермаларга сүөһүнү өһөн аһаты, ынады күһүгэ үстэ ыһымы-мөлтөх хаачыстыбалаах оту химическай ыһымаан туһарыны тэриллэбэтэ. Ити түнүгөр өбүлэйдэх сылга оройуон үүтү туттарыы быһаанын төлөрбөккө халлар куттала үөскээтэ.

Тэрээһин итинник сатаарыа үрдүнэн сүөсүбүттэри, фермалар коллективтарын кытта үлэсэ сорох партийнай тэрилтэлэр, хаһаайстыбаннай салаааччылар өссө дараа сөптөөх суолтаны биэрбөккө олороллор. Кыстык бастакы ыйа ааста, оттон сүөсүбүт күнүн Кара Маркс аатынан совхозка эрэ балаача тэрийи эрэллэр. Бу совхоз фермаларыгар сүөсүбүттэргэ нэдиэлэтэди соруудахтары тиердин, быһааны, эбэрэсталистическэй аһары толоруу иһин материалнай көрүлээһин, үүккө кормикорму өбөн биэри дьаһаллара олохтоннулар, специалистар уонна салаааччылар фермаларга алтынныга үс-түөрт төгүл сырыттылар.

Сүөсүбүт күнэ, үгэс курдук, фермалар кыһыл жунуктарыгар ымыллар. Оттон дэону кытта үлэ бу сиһинэргэ үтүгөйдик итигилибэчкэ, ба-дэһиһиһкэ тураллар. Итинник итэҕэс, холобур, Эрилик Эристин аатынан совхоз отделенийаларыгар баар.

Аһылык программаны олоххо киллэри бастакы сылын кыстыгар сүөсүбүт күнэ сир ахсын тэрээһин-нэһитик, көдүүстөөхтик ымыллыахтаах. Маныаха профсоюзнай уонна комсомольскай тэрилтэлэр, шеф-тээх коллективтар, культура уурэждениелара, эргин предприятиелара—бары кыттар эбэрэһиһтээхтөр. Хас биридди итинник күн ССРС тэриллэбэтэ 60 сыла туолуутун чэһингэр туһааннаах коллектив үлэтин, не резервэлэрин көрүү, социалистическай куоталаһыны бэрэбэркэлээһин, үлэ дэону айымнылаах активностарын сайыннарыы бэлиэтинин ымыллыахтаах. Кини бастайааннай девизинэн производство көдүүбүн үрдэтин, бородууксууа хаачыстыбатын туһарыны, хаалымылаага суох үлэлээһин буолуохтаахтар.

Быһылгы кыстыкка оройуон сүөсүбүттэре фураж-най ынах аһыттан 900 кг үүтүмүр, ыччат сүөһүнү 103-түү кг төлөһүтөр соруутаахтар. Ити килбиллэри халбага суох ылар. Ийэ дойдубут албан ааттаах юбилейин достойнайдык көрсөр туһугар сүөсүбүттэри кытта үлэ бу формата быһааннаахтык, көдүүстөөх-тик туһааннаахтаах. Партийнай тэрилтэлэр сүөсү-бүттэр ортолоругар дьин-чахчы көхтөөх-күрэхтөөх социалистическай куоталаһыны тэһитэр, кини тласно-һын ситиһэр туһугар сүөсүбүт күнүн нэдиэлэ ахсын тэрээһиннэһитик аһарыны хааччылаахтаахтар.

Советскай Союз үлэһиттэрэ! Үлэ хас биридди кол-лективыгар айымнылаах, табаарысты хардарыта көмөлөһөр, пятилетканы толорор иһин үрдүк эппиэт-тээх буолуу быһыытын-майгытын үөскэтиң!

Сознательнай коммунистическай дьисциплиниһэни бэ-бэргэтүң!

(ССКП КК Ыгырыларыйттан).

Куоһаран иһэллэр

«Якутсельстрой» мех-участогон рабочайдара, Улуу Октябрь иннинээди ударнай вахтага турунаах, үлэхэригэр үрдүк көрдө-рүүлэри ситиһэллэр.

Тутааччылар юбилей-даах сыл 10 ыйыгар 700,1 тнн. солкуобайдаах үлэ-ни толорон соруудахтары 65,1 тнн. солкуобайынан куоһардылар.

Манна социалистичес-кай куоталаһыны кө-рүлөһчүһүн Ф. Ф. Кон-стантинов салайар бо-луотунуһуктары бири-гээдэ буолар.

М. СВИНОВОЕВА.

Сылаабыны икки анар бүк

«Чурапчы» совхоз ме-ханизатордара, Октябрь иннинээди социалистическай куоталаһыга көхтөөхтүк кытталлар.

Оройуон рекордсмен шофера Николай Афона-сьевич Потапов быһыл 10 ыйга 250 тнн. тонна-километры өҥөрдө. Ити кикки сылаабы быһа-ныттан икки анар төгүл ордук.

Чулуу механизатор ССРС 60 сылын көрсө

пятилеткатаабы эбэрэ-тэлиһтэһэни 70 быры-һыан толорорго дьулу-һар.

«СО» көрр.

Урумаан толордо

Чурапчытаабы эргин предприятиетин ма-раһыһыгар Улуу Ок-тябрь иннинээди куоталаһыларыгар советскай эргин туйгуна Роман Петрович Захаров сөбү-дүсэйдэх оройуон кин-нинээди кинигэ ма-раһыһына үчүгэй көрдөрүү-лэһинэ.

Алтынны 28 күнүнээ-ди туругунаа маһаһыһын 4,86 тнн. солкуобайдаах араас литератураны аты-лаан ыйдаары быһа-нын бойдурун инни-гэһары толордо. Коллектив сыл сараланыаһыттан ба-рыта 39 тнн. солк. кини-гэни атылааһа. Ити—бы-лааныммылтааһар 1,6 тнн. солк. ордук.

Т. АЛЕКСЕЕВА, тоһаровед.

Киэн туттар коллективны

Хайахсыкка «Сыржыс» комсомольскай-ыччат ман-нык ферманы депутат-

скай ферманын ааттымыл-лар. Коллективка Саха АССР Верховнай Сове-тын депутата А. Г. Про-тасова, райсовет депутат-тара В. В. Кузьмина, А. И. Сергеева уонна сельсовет депутата И. К. Лукина социалистическай куоталаһы инники күөнүгэр иһэллэр.

Сыл уон ыйыгар фер-ма үрдүнэн ынах ах-сыттан 1781-днн кг үүт ыһаан быһаан ыраады-нан куоһарылына. Кол-лектив кыстык устата фуражнай ынахтан 1033-түү кг үүтү ыһаага со-руктанар.

В. ПАВЛОВ.

Государствова-эмис эти

Одьулуун ыччат сүөһү нү уотааччылар бу күннэргэ государствова 265 сүөһүнү туттарды-лар. Хас биридди-лэри орто ыйааһына 330 кг тэһиһтэ. Тутта-рыллыбыт сүөһүлэртэн 140-на 35 бырыһааннаах 13-һэ 50 бырыһааннаах надбанкаба бардылар. Бу—совхозка сааһай үрдүк көрдөрүү.

С. ФЕДОТОВА.

Эһиги бу снимокка кө-рөр иһигит, Н. Н. Песте-рев, Эрилик Эристин аатынан совхоз Холтоҕо-тооду отделенийын биэр тутаах үлэһитэ.

Николай Николаевич механизатор барда, бу-дүт бастына. Юбилей-даах сыл бастакы квар-талыгар опыттаах сонор-дүт 823 солкуобайдаах күндү кылааннаах түү-лээди государствова тут-таран соруудаһын баһа-раа бүк көрүгө куоһар-быта. Кини ити ситиһи-тин салгыы чикэтэни ССРС 60 сыла туолуутун көрсө төрдүс кварталга өссө 700 солкуобайдаах «сымнаас көмүһү» Ийэ дойду валютнай фонду-гар киллэрэргэ эбэрэсталистическэй ыһыан бэһитин кыһыгы миһэр мин-тинэн — «Вураһыһан» бултуур үрөхтэригэр, күөлэригэр, аар тайба-тыгар аттанна.

П. Оконешников фотота.

Бэртээхэй бачыым

Обществоннай сүөһү кыстытын үчүгөйдик тэ-рийиһ—тыа сиргэр бас-такы учараттаах сорук. Ол иһин бу эппиэттээх көмгө фермаларга көмө-лөһүү ордук сыһаланар.

М. И. Корикова Кытаа-нах орто оскуоланын ин-тернатыгар таһас суу-һааччынан үлэһит. «Чу-рапчы» совхоз Килэһи-тээди отделенийалар үлэ-һит иһин тийбэтин учуот-таан, кини биэр ый ус-тата борооску көрүүтү-гэр көмөлөһөргө бачыым көтөхтө.

Г. МАКАРОВ.

Сэбилэниһи эһэр иһин охсуһуу нэдиэлэһи

ТУРУГУР, ЭЙЭ

«Кэлэр көлүөнэни сөһин нэдиэлэттэн быһаһы-һа!», «Сэбилэниһи үлүһүүүнү бүтүүн тохто-торго!», Бу күннэргэ дойду үрдүнэн ымыллар Сэбилэниһи эһэр иһин охсуһуу нэдиэлэттэр со-ветскай дьон бастык баһарыһалара, кытаанах модьуурдара итинник.

Саха сиргэр бу нэ-диэлэни саһалыр чэс бэйиги шэфтээхтэригэр. Нерюнгри куорат үлэһит дьонугар, тикси-бэтэ. Бийиги оройуон-тутар бу нэдиэлэ аһаллаах суботунуһу-тар, митингэр ытыл-лаллар, оройуон үлэһи-тэре Эйэ диэки буолач-чылар советскай хамаа-һыһыгар кыттылаах-тарыы ыгырыһалары куоластарын холбууллар. Ыпп холбоһугун 158, рай-по 200-тэн таһса үлэһи-тэре, оройуон кинни ос-куолаларын 1000-тан та-һса үөрэнээччилэрэ, «Чу-рапчы» совхоз 196 рабо-чайдара ытыллыбыт митингэргэ активнайдык кыттан санааларын өтти-лэр, ыгырыһа илии баттаатылар.

Митингэр салданан бараллар.

х х х

Чурапчы орто оскуола-тыгар буолбут митинг учуутал Д. С. Павлов ас-та.

— Сөһин—ого саас, ки-һи аймах хаан өстөөгө. Кини хаһан да буолба-тын, ааспыт алдьархай хатыламматын туһугар бука бары куолаһытын холбуоһун!—диэтэ К кы-лаас үөрэнээччигэ комсо-молка Тая Кынакитова. Комсомолец Дима Ершов, оскуола директорун ит-тэр үлэһэ солбуйааччы П. Н. Калачев эйэ иһин охсуһууну быһааланан би-гэртэргэ — үчүгөйдик үөрэнэргэ, көрсүө-сэмэй дьисциплиниһэлээх буо-ларга ыһырдылар.

«СО» көрр.

х х х

Оройуоннаабы типогра-фия уонна редакция үлэ-

һиттэре Ыгырыһа биэр саһаанан илии баттааты-лар уонна биэр күннээх хамаастарын Эйэ фонду-гар биэрэргэ быһаарды-лар.

ССКП райкомун инст-руктора С. И. Никитин Эйэ иһин охсуһааччылар хамаастаһыһынын туһунан лекцияны аахта.

С. СМЕРНИКОВА.

х х х

Кытаанах орто оскуо-латын коллектива үс күн устата «Чурапчы» совхоз Килэһиктээди от-деленийтын кыстык хо-тоннорун сыһааһыһыга суботунуһуктаата. Онно барыта 81 киһи кыттан 440 кв.-метр иһнээх эр-һини сыһаатылар.

Коллектив суботун-уһуктан килбит үбү Эйэ көмүскэһин фондулар биэрэргэ быһаарды.

Г. МАКАРОВ.

Юбилейдарынан сибазстан бөһүөлэги тупсаран оҕорууга, ыраа-һырдыгыга, көһөрүүгө, көрдөрөн агитацияны са-гардыгыга, коһулазчы-нан райпо коллектива буолла. Салымньы урдунан барыта 285 субуотун-һууктар ытытылыннылар. Онно 11464 кийх кытын-на. 6811 метр усталлаах олбуор, 851 кв. метр тро-туар оҕоһунуна, 1386 (Вүтүтүн 3-с стр. кар).

Мин Эрлийн Эрстиин: ангийн совхоз сыйлыг 1974 онд ферматтар 1974 онд старшайнаа. Фермада бишкэр 378 сыйлаах-тыт, антон 128-та племенной, 250-на санга төрөх.

Көнийн сыйлаарта көрдөрүүбүт улаханнык танг-мары түстө. 1979, 1980, 1981 сыйлаарта тууаана-наарынан госуаретаоба 26,6; 11,3; 9,5 тн, солк. түүлээди туттардыбыт. Ийн сыйлыктан ортотунан 3—3,1 орону ыла сый-дыбыт буоллахпытна, бытл 2,8 эрэ ыллыбыт, Ити, биллэн турар, үтүс бирчигинэлэрдээх. Клет-калаах кыылы интингэ совхоз салалтата суолта биэрбөттүс сыйланнаар. Сатаатар сый баһыгар атабар анаан-минээн коллектив түмэн көпсө-тин, сыйл-сорук тууро-руу суох. Эгэ, көннөрү быксына, интэрэһиргээн көрө сыйдыахтара дуо? Суох. Совхозна охотовед сотору-сотору уларытар. Ошон тустаах үлэһиттэр-тэн, коллективтан бы-

лаан толорулуутун ир-дэһээччи да суодун кө-рүстө.

Биир үксүн ошон фер-мада дьон олохсуйан үлэстэбөттөр. Билигин са-һылы көрөөччүлөр үтүө-бүт. Комсомолкалар Зи-нанда Ефимова уонна Любовь Гоголева үлэстэ-биттэрэ иккис сыйлар

Рабочай трибуна

Барда, Поварынан Д. И. Давыдов ханыс да сы-лын үлэтир, арыый оһыттаахпыт көнн. Ха-наайыктыба бу салааты-гар суолта бэриллбэтэ ис-тас үлэһиттэргэ тийэс куһаҥан сабыдыллаах. Дьингээхтик туруулаһан, сыраны-сылбаны бэсрэн үлэстэһин көстүбөт. Ити бириэ.

Иккиннэн, племен-ной үлэ мөлтөх. Бы-ларыын Ленинградтан 50 сыйыл кэлиэхтэрдэ араллаллыбата. Быйыл эмгэ көпсөтингэ эрэ сый-дыр. Хаан уларытылыт

суох үчүгэй төрүүбү ыл-баккын. Хата былырын, Бахсыттан 10 сыйлы адалбыһыт көмөлөстө.

Учүһүнэн, фермада сөп-төөх тутуулардаахпыт эрэри 1973 сылтан капи-тальной өрөмүс ытыла-ла илик. Итинтэхэ бы-һыл 10 тн, солк. көрүл-лүбүтэ таах хаалла. Ис-онһуктар олус эргэрдил-лэр. Ийн сыйларга сөп-төөх клетка суох буолан төрүүх төгөнн өлүүтэ эмгэ баар. 6-7 сыйлы тыада куоттарбыһыт.

Төрдүһүнэн, сыйыл аһылыгынан хааччы-лыбыт мөлтөх. Бала-дан ыйытар уонна алтыһыта 8 сыйыл өл-бүттэрин аналгастааһын наар төбөнү, мойниги ситинтээн сүһүрбүттэ-рин көрдөрбүтэ. Билигин өлүнэн, хаанынан аһатан эрөбүт, үтүү иһэрдэбит. Ол да, биллэн турар, си-тэтэ суох.

Бу күнүргэ фермада эппизгээх хампааныа—сыйлы өлөрүү садалан-на. Госуарствова 24 тн, солк. сыйыл тиригин туттарыахтаахпыт. Онуо-

хэ 250 сыйлыт бөлөһүн-бит. Санга стандарт биэр-тирин 85 см уһуннаах, 12,5 см итэһэ суох кэ-титтөөх буоларын ир-диир. Оччоҥо эрэ 110—120 солк. туруохтаах. Оттон ону үчүгэй витаминнаах аһылыга суох ситиспэ-ккин.

Тирик хаачыстыбатын тупсарыга биэр сүрүн усулуобуйанан кыылы өлөрүү кылгас көмгө ы-тыллыта буолар. Сипит-гыыл түүтүн кылаана 10—15 эрэ күн устата мунгутаан аһар. Онтон ыла түүлээн барар, түү-тө бөдөрүүр, тостумуо буолар уонна кылаана өлбөдүйөр. Ошон кыл ситинтэһин көрөн өлө-рүүнү кылгас көм иһи-гэр ыһтарга соруктана-быт. Маныаха хас биэр-дири үлэһит оһыта, сата-быта ураты суолталаах. Сүрүн бөлрөмтөбүтүн бү-түн тиригин таһастаа-һыгына ууруохпут.

Маннык эппизгээх, өл-бөх сыраны эрэйэр үлэрдэ совхозтук салалтата суол-та биэрэрин, билигин күн-нээди түбүлүтүтүр оро-һоруу күүтөбит.

К. КУЗЬМИНА,
Ферма старшайа.

Светлана КАРДАШЕВ-СКАЯ, манныксыт.

— Манныксыттар, старшайбыт М. Т. Ста-ростинатан уонна мии-литтэн уратылар, санга үлэстэн эрэр ылгачтар. Үлэрдэ баралаахтар уон-на үлэһин да сатыллар. Ол гынан баран ыһах-тарбыт тото-хана аһаа-баттар, эбии аһылык оһоһуллубат. Ошон күн-гэ иккитэ ыһага күһэ-миникбит.

СҮӨСҮҮҮТТЭР кы-һынны ылдарга үтүу уонна привези ылыга үрдүн социалистическай эбэһээтэлибэлээхтэр, ону толорор дьулуурдаах-тар. Дьыланы эбии аһы-лык суоҥа эрэ мөһүй-диир. Карл Маркс ааты-нан совхоз, Одьулуун от-деленкетын салайааччы-лара маны тух дииллэ-рий?

В. РУФОВ,
«СО» аналл. көрр.

Ныстык тэрээһини барабиркэллэбит ҮҮТ-АС ҮӨТЭЛЭЭБЭТ. ТОҕО?

Былырын сана үлэрдэ киирбит Төүрүстээх ме-ханизированнай хотону сүөһүнү көрөргө-харайар-га бары өттүнэн табыгас-таах оһоһуулаах. Ол эрээ-ри маннык кыстыкка кии-риэхтэн үүт-ас үөтэлээбэ-тэ. Тоҕо?

Ол туһунан сүөһүттэр маннык кэпсиктэр.

Василий ПЕТРОВ, бо-рооску көрөөччүлөр стар-шайдары:

— Кыстык хотоммуту-гар киирбисит ыраатта эрэри, олохпутун санга бу-лан эрэр курдуктук. Сүө-һүлэрибит билигин отунан уонна уунан эрэ тураллар. Искүсствөннай үүт, көн-нүрбө оһоһуллубат буол-бутун кэннэ ороһу бороос-кулартан теһе привези ылыахпыт-а?

Яков ВАРШКОВ, бо-

рооску көрөөччү:

— Сүөһү иһэбиситер бы-һыл санга үлэстэн эрэ-бөн. Борооскуларбыты-гар комбикорму уонна кырбаммыт күөх оту сы-лаас ууга булкупан сир-дэбит. Онукабыт дара-ны малды баар буолбат. Бүтүбүсэ тутта адалан биэрбөттөр, хайаатар да биэр-икки күн хойута-таллар.

Марианна ПЕТРОВА, манныксыт.

— Манныксыттар тох-суобут. Хас биридикбит 25-тн ыһахтаахпыт. Кыстыкка киирбиситэн үүт улаханнык тангмары түстө. Билигин алта ыһа-дым уолан күнгэ 30-тан эрэ тахса күлэ үтүу ылыбыт. Атыттар дааһы-үөтэлэспэттөр.

ОТУ ХИМИЧЕСКЭЙ НЫМАНАН ТУПСАРЫ

Специалист сүөһмэ

Оройуон совхозтара бы-һыл 18790 ыһах сүөһүнү, 12000 сыйлыны кыста-тыахтаахтар. Итингэ эл-бөх сүөһүгэ сезон устата 25062 тонна от совтоуп-каланан былаан баара-суоҥа 62,8 бырыһыан то-доролуна. Зоотехничес-кай нуорманан суоттаа-тахха, сүөһү аһылыгы-нан хааччылыгыта 49 эрэ бырыһыанга төһө-тө. Ол үрдүнэн от хаа-чыстыбата хайа да сый-лааҥар мөлтөх. Совхоз-тардаагы экспрес-лабо-раториялар чинчийэн кө-рүүлэринэн, барабиркэ-лэмэит 12070 тонна оттон 26,3 бырыһыана бастаы, 26,3 бырыһыана иккис, 27,5 бырыһыана үһүс кы-лаастааҥа, оттон 19,9 бы-рыһыана кылааһа суоҥа билинэ.

Итинэн сибээстээн бы-һылыгы кыстыкка сов-хозтар интеллигенттер өссө

3000 тонна эбии аһылы-гы бөлөһүннэр итинэн аһылыгы тупсаран эрэ баран сүөһүгэ сизээр со-рук туруорулуна.

Билиги усулуобуйабы-тыгар эбии аһылык биэр-көрүнүнэн ходоу буол-лар. Ходоу 1 кг маасса-тыгар каротина 8 мл эрэ, а.э. үһүс кылаастаах ок-ко тэннэһэр. Ол эрэри химическай ньымалары туттан мөһүннэти киини интэһитэтин 1,5—2 төгүл үрдэтээххэ сөп.

Биэр оһук ньыманан испиэскэлээһин буолар. 100-литрдөөх бочукага кутуллубут үчүгэй хаа-чыстыбалаах 10 кг умай-батах испиэскэлэ ууну сыйыа кутан хойуу тиэ-тэ оһоһуллар. Итиник бөлөһүннэмэит 9 кг ис-

пиэскэни 1 центнер кыр-баммыт от маассатыгар тиксэр гына 200—300 литр ууга суураймаллар уонна 1 кг туус эбидилэр. Бу суу-радаһыны улахан чаан-на эбэтэр уу тэстибэт мас дьааһыкка кутуллар. Оһо кырбаммыт ходоу-ну эбэтэр буорту буолбут оту сымэн 5-10 мүнүүтэ илтиллэр.

Иккис ньыма—кальци-нированнай содаһы тут-туу. 100 кг окко 1 кг кальцинированнай сода, 1 кг туус уонна 250—300 литр уу туттуллар. Суу-радаһын улахан чаанга эбэтэр мас дьааһыкка оһоһуллар. Ходоуу эбэ-тэр куһаҥан хаачысты-балаах оту 100-түү кг гына үлэһэн баран эмгэ бу суурадаһыны ула-хыттыллар.



Е. И. Курашов аатынан Чурапчы орто ос-кулатын II кылааһын үөрэнээччигэ Наташа Чайкинанан оскуола кири туттар. Киин—үө-рөх туйгуна. Илэни бирчигинтэр Наташа мөлтөхтүк үөрэнэр табаарыстарыгар көмөлө-һөр.

Снимокка: Наташа Чайкина уруок көм-төр.

П. Оконешиков фотога.

Көбдөх хочотугар

Быйыл Амма өрүс Көбдөх хайатын ан-нынаагы хочотугар Соловьев адыс кы-лаастаах оскулатын «Чолбон» үлэ уонна сыһыалан лаабыра сайылаата. Оһоно 22 үөрөнөөччи сырытта.

Бу лаапыр, тэрилли-битэ ханыс да сылы-гар барда эрэри, урукку өттүгэр сөп-төөх көлөм сир сы-һыарыллыбакка ба-зата суоҥа, үлэстэ-хам-наһа дааһыт сөччө-бачча таһаарыта суох буолара. Ону учуот-таан Субуруускай аа-тынан совхоз салал-тата быйыл ити хочо-ну оболорго сыһар-быта.

Оһон үлэ-хамнас да-һаны бэрт көхтөөхтүк барда, базаны тутуу садаланна. Ол курдук, физика учуутала Г. И. Собакин началь-никтаах бу лаапыр оболоро 137 тонна үчү-гэй хаачыстыбалаах оту кэбинэн туттарды-лар. Оболор улахан көмөлөрүн сыаналаан совхоз салалтата ки-

нилэри убаһанан би-риэмийэлээтэ.

Оччугуй отчуттарга наставнигынан урук-кута оройуон биэр бастык отчута Н. Г. Собакин ананан ула-ханнык көмөлөстө. Киин кырдаастары солбулар кыахтаах бөртөөххэ оһоһоһулар, бутулдууттар үүнэн эрэллэрин бөркэ асты-нан көпсир. В. Сергеев, М. Иванов, В. Брыз-гаев, Г. Николаев, А. Собакин уо. д. а. кур-дук үлэрдэ дааһы, спорка дааһы иһини күөһигэ сыйдыар үө-рэнээччилэр лаапыр тө-һүү күүһүнэн буоллу-лар.

Сыһыаланнарын кэ-мигэр интэһитилэрэ физкультура учуутала И. И. Собакин салал-татынан «чолбонор» араас күрэхтэһиннэри, культурнай дьаһалла-ры тэрийдилэр. Уонна, биллэн турар, тапта-лаах Аммаларын ыраас, сөрүүн уу-ту-гар дуоһуна сөтүөлээ-тилэр.

Н. ДЯЧКОВСКАЯ.

чыстыбалаах дорожхой аһылыгы химиялааһын көмөтүнэн тупсаран сүө-һүгэ тото-хана сизээр толору кыахтаахтар. Баар аһылыгы кычи-лээн, тупсаран мунутуур көдүүстээхтик туһаныы, аһатыы режими уонна рационун кытаанахтык тутуһу—сүөһүнү быһа түһэрбэккэ, энчирэппэ-кэ иһити уонна иһит-төн албэх бородууксуйа-ны ылы: биэр сүрүн усулуобуйата.

Совхозтар салайааччы-лара, зоотехническа-ра, сүөһү иһитин би-ригэдиридэрэ субу күн-нэртэн кормокуһаҥар уонна эбии аһылыгы с-дотуопкалыыр эвенола-га сөптөөх үлэһир усу-луобуйалары тэрийэн сүө-һүгэ эбии аһылыгы да-лэччи сизээр эбэһинэс-тээхтэр.

А. ВАСИЛЬЕВА,
ветеринарнай врач.

МИКРОРАЙОН —ИИТЭР ҮЛЭ КИИНЭ

(Бүтүүтэ. Иһини
2-с стр. көр).

мас өлөрдүлүннэ. 21110 солк. сууналаах көрдөрөн агитация оһоһуктара ыйаһынаар. Бэйэлэрин тэрииллэрин уонна сы-һыарыллыбыт микрора-йоннарын туһуаран оһо-рууга уонна көрдөрүүтэ райпо, «Сельхозтехника», промкомбинат, орто ос-куола, суолу тутар-өрө-мүөннүүр учаастак кол-лективтэре ордуу үчүу-гайдык үлэстээхтэр. Рай-по коллектива эбэһээтэ-листитэтин чистээхтигэ толордо.

Микрорайоннары аһа-һыла—дьону иһтэр үлэ санга формата. Оһон итэһэстэр даһаны, чуолкайдаһыны эрэйэр бопуруостар да-һаны үтүстэр. Холбоур, аһардас лекциянан, ба-скаһын эрэ бөлөбөк-ка, атын сонун форма-лары туһаныах баа-ра. Микрорайоннар, сель-совет быһыердыр уоку-руктарынан тэрииллэнэр, олус бытархай курдук-тар. Маны эмгэ үөрөтөн төрүүххэ сөп этэ.

Дьон олорор сирин-ин иһтэр үлэ өһа сө-зонна садаланна. Бу сө-зонга үлэһиттэри поли-тическай иһити сүрүн ис-хоһоһунан билиги эл-бөх национальностоох со-циалистическай госуар-ствоһыт — ССРС тэри-либигэ 80 сыллаах юби-лейин көрсө ССКП ле-нинскэй национальнай политината өрөгөйдөө-һүнүн, көңүл республи-калар сөдүмэр ситиһи-лэрин иһиллэннэлэрдэ өссө иһитиник, диринтиник бы-һааран өйдөтүү буолар.

И. ЯКОВЛЕВ,
ССКП райкомун
инструктора,
общественности
советын председателэ.

Холбохуутах Ш татварга
конгресс уонна билаас
олохтоох органнын
быбардара ытыллыах-
тара. Дойду үрдүкү зако-
надателнай органнын
аппаты палата — пред-
ставителээр палаталарын
састааба бүтүннүү уонна
сенат үс ытыллыах бии-
р састаабы быбарда-
наалар. Быбардар Рей-
ганый быһаччы таарый-
саталлар дааны (прези-
дент 1984 сылга тиниэн
быбарданы), кинилэр
түмүктөрө Урун дьон ха-
лааһынын бэйэтин даа-
ны, кини чулас эргимте-
тин дааны дыксыттар
рэллэр. Быбардар бы-
бардааччылар санаала-
рын уонна кинилэр рес-
публиканскай партия по-
литикатын сыһыанна-
рын тыктаран көрдө-
рүөхтөөхтөр. АХШ делө-
вой эргимтэлэрин хаһыа-
та «Уолл-Стрит джор-
нал» туохуурунун,
Урун дьон итинэн си-
бээстэн кылааханы бы-
һыта-майгыта сабар-
дыр.

Дьыла Рейган кэм-
гэр дойдуга норуот кини
маассаларын балаһыан-
наларга эмискэ мөлөө-
бүтүгөр сытар. Админис-
трация милитаристскай
тас политическай курсун,
кини үлэтэ суох буолуу
үүнэ-төһүнэ суох үү-
нүүтүгөр уонна кризис

АХШ: БЫЫБАРДААЧЧЫЛАР ТУОХ ДИЭХТЭРЭЙ?

уопсайынан диктатор-
лор тирдэбит эконо-
мическай программанын
субулабат буолуу хо-
бура суох кини кээмэй-
дэнэ. Американаецтар
санааларын — олохторун,
уолаан, Сан-Франциско
уулуссаларыгар салабар
эргимтэлэр норуоту ута-
ры курстарын бырачыс-
табыт кини кириэс отут
сылга саамай бөдөн ма-
нифестация кытты-
лаахтара илдьэ тахсы-
быт транспараннара
ырылхайдык көрдөрдү-
лэр. Олорго отуллар:
«Рейганомия отутус сым-
лардаагы улуу депрес-
сиятаагар куһаған»;
«Пентагону буолбакка,
дьону аһаахха наада!»;
«Буускалары буолбакка,
үлэни!»

Официальный Вашин-
тон быбардар респу-
бликанскай партия кон-
гресса билигин позиция-
тын сүтэринтигэр тир-
дэхтэрин, оттон ол ки-
ни норуотка абааһы ко-
руллар политиканы сал-
гыты олоххо кылларары
ыаратын сөп дьон дык-
сыттар. Итинни дыксы-
ны лаппа олохтоох.
Рейган президент бэйэ-
тин быбар иннинээр

программанын олоххо
кылларары туруоруу-
нуттан таһыары барбыт
авторитета бу быбардар
иниэлэринээр курдук
намыһах таһымга өссө
хаһан да тура илигэ.

Ол үрдүнэн президент
салаата рулутар турбут
кини сылытар монку-
рууттаабыт курстан ак-
каастанар санаада кэлбит



буолуон сөп этэ эрэри,
онтон аккаастанар туһу-
нан истиин дааны ба-
дарбат. Кини Вашингтон
имперскай ойуттан-са-
наатыттан тахсан кэлэр
ыарахан сыаналаах ба-
һыаннай бэлэмнэниилэр
спиралларын өссөн ту-
ран эрийэр, онон эконо-
микада сааһаттан санга
ыарахаттары үөскэтэр.

Кэлэбит быбардаач-
чылары бэйэлэрин дык-
тардаары Рейган уонна
кини хомолдөөһөччүлэр
Америка билигин ыа-
рыраатыларын бири-
ччиллэрин быһааралла-
рыгар олор иһин буруйу

бэйэлэрин партиянай ути-
лааһааччыларыгар — де-
мократтарга түһэрэллэр.
Ити буруйдааһын сирэйэ-
харада суоҕа бөрдүтэн
демократическай партия
национальный комитетын
председателэ Чарльз Ма-
наг президент «улуу сы-
мылааччылар» ааттаата.
АХШ устун элбэх ах-
сааннаах сырылларыгар
Рейган экономическай
сатарыйыы бириччиллэ-
риттэн биридэстэринан,
дойдуу түргэнник мили-
таризациялааһын буох-
бакка, билигин адми-
нистрация комитет мун-
кутуурдук аччатыллы-
быт тосударство соци-
алнай программалара
наһаа сөөдөрүйдэрэ бу-
лар дьон быбардааччы-
лары ытыллыа кытты-
баттык итэҕэтэ — сатыыр.

Оттон демократтар? Ки-
нилэр быбардарга хам-
нык эрэллэри сибээс-
тииллэри? Ити буржу-
азнай партия табылас-
таах быһыыны-майгыны
туһанан позициятын бо-
лоргоһуорго суоттанар.
Быбардар инниэлэринээр
би хампаанна хааммы-
тыгар кини күүһэ тир-
дэринэн республиканец-
тар тирэхтэрин түөрэн-

нэтэ састааба. Республи-
канскай администрация
ны саралааһын сытыы
уонна ытыллыахтара.
Издане дьон демократ-
тар американаецтарга би-
диги кризистэн тахсар
суолу ыһыах чуолкай
программалара суох. Ити
дойду былааһын аһаары-
һан олорор иһин буржу-
азнай партия политика-
ларын быбардааччылар
астыммат буолууларын
күүһүрдөр. Ойһин аме-
риканецтар олус үтүс
бырыһыаннара куолас-
таһынгы кыттыбаттара
күүтүллэр.

Американскай комму-
нистар быбардар инни-
лэринээр хампааннаны
уонна быбардары би-
лигин администрация
курсуу утары охсуһууга
туһанар позицияны ту-
туһаллар. Быбардаач-
чыларга туһайан АХШ
Компартиятын генераль-
най секретара Г. Холл
«маассабай үлэтэ суох
буолуу, хорсуйуу уонна
дыдайыы рейгановскай
политикатын» утары,
«Вашингтон идэрнай ба-
һыһыны ситиһэргэ ту-
һуламмыт итинэн идэр-
най утары турсууга тир-
дэр кутталлаах доктри-
наларын утары» сору-
куулаахтык охсуһарга
ыгырда.

Ю. РОМАНОВ,
(СССР).

Рингэбэ сүрэхтэнии

Якутскайга Саха АССР
Уорэтин минис-тэрта
боксна үөрэнээччилэр ор-
толоругар биридэтиллэн
уонна хамаанданан бас-
тыһар иһин күрэхтэни-
ни тэрийэн ыытта. Онно
республика араас оро-
йоннарыттан сүүстөн
тахса эдэр боксердар
күүстэрин холонулар.

Бу күрэхтэнигэ Чу-
рапчы орто оскуолатыттан
Николай Сивцев, Нико-
лай Решетников, Алек-
сандр Федотов, Леонид
Адамов уонна Михаил
Мищенко оройуонмут-
чиһин көмүскээтилэр.
Уолааттар бары манньык
эпиһэттэх рингэбэ аан
бастаан тахсылалар. Ки-
нилэртөн Л. Адамов,
уонна М. Мищенко бэйэ-
лэрин ыһааһыннарыгар
үһүс мизетэни ыһыллар.
Оттон Н. Решетников
уонна А. Федотов Саха-
лигга ытыллыахтаах
улахан турнирга бэлэм-
нээр сборга хааллары-
лынылар.

Эдэр боксердары кини-
лэр тренердэр Н. Д. За-
харов салаһан илдьэ сы-
рытта.

И. КАНДИНСКАЯ.

Иван ОКОНЕШНИКОВ — ХОЧУОН

СЕНЬКА НОВИКОВ ХАННА БУОЛЛА

Кэпсээнтэн кылгатылына

(Бүтүүтэ. Инаан ха-
һыат 130 №-гэр көр).
Ити нөҕүө сылыгар
савска ылаахы сазанар
Сэмэн ФЗО-да үөрэнэ ба-
раары направление ыла
оройуон кинигэр киир-
да. Докумуонун ылан ба-
ран, билэр ылыгар Нэк
Дьөгүөрдээхкэ чөйдүк ба-
ра. Аара кэлин көрсүбүт
бары кутурдана сотору-
тааһыта ийэтэ олбута,
таһаа армияга ытырыл-
ла барбыта, сүөһүлэрэ
олоччу эстибит, онон
айаһын иитэриттэр тутта
да суох хаалбыта — бары-
та кейистэн, улаханник
хараастан кэллэ. «Бу ба-
ран эрэр үөрөхпүн бү-
түрдүккүм, хоту дойдуга
үлэлэтэ ытыллар үһү.
Тулаһаах буоламмык тө-
рөөбүт сирбиттэн бөлүөр
быралаһан эрдэһим» дии
санаан, хараһын уута
сар түһэ истэ.

Балытар тийибитэ, дьо-
но үөрэн күө-дэа буола
олороллор эбит.
— Бу куораттан бири-
антамабылы талору ку-
лупчаахы адалам, уоча-
раака бизестин киилэни
биздилэр. Барахсааттар
аһатан-сизтэн эрдэхтэ-
рин. Барбаах, аны нуучча
бурдугунан алаадылаан
сырылалар дьон буоллу-
бут, — дии эмиэхэни үө-
рүүтүн үлэлэстэр. Онтон:
— Ноһоо, ол аптама-
был куораттыһар үһү.

Суоппара сүрлээх үчү-
гэй, элэһкэй киһи бы-
һылаах. Барантын,
«тулаһаахпын, илдьэ бар»
дии көрдөс, — дьэ.
Сэмэн, сатыы бардаһы-
на түөрт-бизс хоһон
слюх ыран-быстан тийэ-
риттэн салла сылдыар
киһи, ийири-сигири чэй-
дээн, маастыһа тохтоо-
бут сириг ыйдаран сөп-
төр ойон тийдэ. Суоп-
лар маастыһатын хасы-
һа турар эбит. Нуучча-
лары кытта уруккуттан
бодорсупут киһи быһы-
тынан, Сэмэн бу сырыы-
га чобуотук чаһаарда:
— Табаарыс суоппар,
ылаа муосуна куорат па-
йыһахал? Ыһаа сиреткэй,
ПСО учуутса наада —
дии көрдөстө.
— Суоппар эргиллэ түс-
тэ уонна:
— Подожди-ка, кажетсэ,
мы знакомы? — дии ба-
ран, Сэмэн үөһэттэн
аллараантга дьэри сы-
һыан одуулаата.
Онуоха Сэмэн киһитин
эмиз билдэ:
— Ыһаа зэтэ Ланха-
лаах дьаам кинигэ пэтэ-
рэзэл, — дии «нууччалаан»
бэйэтин биллэрээрэ бы-
һаарда.
— Да, да! Вспомнид,
тезка! Значит, учиться
едешь? Конечно, повезу
будущего инженера! —
дии баран суоппар кү-
лэн күлүм аллайда.

Х х х
Өрүскэ киириилэригэр
түүн буолла. Сэмэн билэ
бурят аргыһыттан: «Түүн
маллар ааннарын аһаах-
тара суоҕа. Онон айыһа
хонуохха сии дуо?» дии
ыйыһытыла, киһитэ ба-
һын быһа илгистэн кэ-
бистэ уонна:
— Вагар, Сенька ил-
дээрэ, кинигтэн ыйыт, —
дидэ. Сэмэн аргыһыт-
тан хомойо санаата да,
туту да санарбата. Арай,
Сенька эмиз «сатэмма»
дидэтин... Баһча түүн хам-
на баран ааны астаран
хонор?.. Хата, Сенька
дүүххэ мунууһан Сэмэни
Рабочай городокка, дьэ-
тигэр хонноро илдьэ бар-
да. Дьэ этэ уопсай дьэ
бири кыра хоһо эбит.
Ону ортотунан каптаһы-
һыан быһаан утуһар
хос таһаарымыттар,
кып-кырааһас. Сенька
кэргэнэ, курбуу курдук
эдэр дьахтар, кэтэһэн
отөрбүт, аһын-үөлүн тар-
дан кэбистэ. Сенька кэр-
гэнигэр Сэмэни эмиз
«будущий инженер» дии-
ди кэпсээн, дэлби хата-
далаан аһатта. Остуолун
истинээрэ ыкса сыдыры-
тан муостага таһас тап-
гээн утутта.

Сенька сарсыарда Сэ-
мэни, үчүгэйдик чөйдө-
төн баран, ФЗО-тутар
хайдах айланан тийэ-
рин ымыртыан-чымпык-
таан ыйда уонна:
— Дьэ кытаатан үчү-
гэйдик үөрөн, инженер
буолуон. Эрбүлгөр кэлэ
сыдыар буол, — дии
ытырар кини буолан
бөөрдэ.
Х х х
Эрбүлгэ Сэмэн Сень-
кадаар тийдэ. Киһитэ:
— Ну, как дела, мой
инженер? — дии айхал-
лы көрүстэ. Сэмэн хар-
чытын былдыппытын
истэн, бэйэтин тыһыан
үөһүстэ уонна: «Чэ, ону
үтөүмэ. Вострой өһүөн-
нүөхтөрө» дии сүбэлээ-
тэ. Куолугунан, үчүгэй-
дик аһатан-сизтэн баран,
үс сокуобайы бизрээ.
Ону чороччу эрийдэ,
бизсэһэн бизтаһын иһи-
нан кыра хайаһас онго-
рон укта уонна, тарба-
һын сүрүһүнэн бизтээн,
бизлибт ыла тэһитэн
кэбистэ.
Ити курдук, сир хаба
ортотуттан Сэмэнигэ, уба-
һын сүтэрбит киһиэхэ,
убай курдук уйаһас, ай-
мах наада киһитигэр ай-
мах курдук амарах, мэл-
ди сүбэлэи-амалыы,
сүү-убуу сылдыар истэн
киһи кэстөн хаалла.
Х х х
Сэмэн, дьахтар ити
борукүтэ суох быһыы-
ламмыттан дьаахханаан,
Сенькалааһар барбаһа
сырытта. Кини Сенька-
ны, өр көрбөккө, ахта
быһылытыда. Онон хас
да эрбүлгэ көтүтэн ба-
ран, санаата баттарбаһа,
Сенькалааһар сии-бири
барда. Тийибитэ — кини-
лэр дьыллэригэр чыһха
атын дьон көһөн кэлбит-
тэр. Дьахтар атын ки-

таан ыйда уонна:

— Дьэ кытаатан үчү-
гэйдик үөрөн, инженер
буолуон. Эрбүлгөр кэлэ
сыдыар буол, — дии
ытырар кини буолан
бөөрдэ.

Х х х
Эрбүлгэ Сэмэн Сень-
кадаар тийдэ. Киһитэ:
— Ну, как дела, мой
инженер? — дии айхал-
лы көрүстэ. Сэмэн хар-
чытын былдыппытын
истэн, бэйэтин тыһыан
үөһүстэ уонна: «Чэ, ону
үтөүмэ. Вострой өһүөн-
нүөхтөрө» дии сүбэлээ-
тэ. Куолугунан, үчүгэй-
дик аһатан-сизтэн баран,
үс сокуобайы бизрээ.
Ону чороччу эрийдэ,
бизсэһэн бизтаһын иһи-
нан кыра хайаһас онго-
рон укта уонна, тарба-
һын сүрүһүнэн бизтээн,
бизлибт ыла тэһитэн
кэбистэ.

Ити курдук, сир хаба
ортотуттан Сэмэнигэ, уба-
һын сүтэрбит киһиэхэ,
убай курдук уйаһас, ай-
мах наада киһитигэр ай-
мах курдук амарах, мэл-
ди сүбэлэи-амалыы,
сүү-убуу сылдыар истэн
киһи кэстөн хаалла.

Х х х
Сэмэн, дьахтар ити
борукүтэ суох быһыы-
ламмыттан дьаахханаан,
Сенькалааһар барбаһа
сырытта. Кини Сенька-
ны, өр көрбөккө, ахта
быһылытыда. Онон хас
да эрбүлгэ көтүтэн ба-
ран, санаата баттарбаһа,
Сенькалааһар сии-бири
барда. Тийибитэ — кини-
лэр дьыллэригэр чыһха
атын дьон көһөн кэлбит-
тэр. Дьахтар атын ки-

ниэхэ нөспүт үһү, оттон
Сенька тылланан фрон-
та барбыт.

Х х х
Ити күнтөн ыла Сэмэн
хараһар субу-субу Сень-
ка хамаан-симмен дьаа-
дыахаччыһа, күлэн-үөрөн
ерылыһа, кэпсээн-ипсээн
томтоһуа сылдыра ири-
бинныһыттан кэстөн кэл-
лэр. Оччоҕо кини «Сень-
ка ханна эра тийэн
өстөөхтөрү кыһаллалатан
сылдыра буолла? Кини
киһи хайаан да хорсун
байыас буолбут буолуох-
таах!» дии саныыр. Ол
киһиттэн даһаспытынан
аны Дьөгүөр кини уба-
һын кинигетин бөппү-
үсүкэ ыһан баран, сы-
һыһын көрдөһүтэ буо-
лан куораттын сылды-
ра кэстөн кэлэр. Оччоҕо:
«Оо, ол сөрдөөх, тулаа-
һах оһону эрэ атаһас-
тыһыгар бэрт тойооску,
дыһыһах өстөөх кытта
ниириниһэ холоон иһи!»
дии саныыр. Ити кур-
дук, Сэмэн бастаан Сень-

Х х х
(Кэпсээн сүрүн геройун дьыһыатын автор салтым
манньык ойуулуур. Сэмэнигэ Сенька хаһан да
көрсөр дьыһаалара суоһун кыһыл суолдүттэр бы-
һаарбытара: рота командира Семен Новиков На-
шира куорат таһыгар буолбут кыргыһыта били
Ланхалаах дьаамыгар Сэмэн кэриэс кинигетин
алдыһыт Дьөгүөрү быһаары бэйэтэ өстөөх буул-
дыатыттан олбута).

Редактор А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ.

Эт-үүт комбината Улан-Удэааһы технологичес-
кай институт бэлэмнэни отделеһыгар аһылык
онһуутун маастыһаларыгар уонна аппараттарыгар
механик идэтигэр үөрөнөргө направление бизрэр.
Үөрөххэ 3 сылан итэһэ суох производственай
стажтаахтар ытыллыаллар.
Докумуоннар сэтһини 3 күнүгэр дьэри ыһыл-
лаллар.